kitsa kinnikasvava oja kaudu. Järved on võrdlemisi sügavad, kohalikkude elanikkude seletuse järele 20—30 m, ja järsu kalda-äärse languga. Kasvavad vähehaaval kinni. Enne on nad arvatavasti täitnud kogu oru põhja, nüüd on selle veerude ja järvekallaste vahele tekkinud soine lamm, mis järve lähemal vaevalt kannab inimest.

Umbes samalaadilised, kuid madalamad (sügavus kuni 8 m) on kaks Lootvina aheljärve: Pikk- ja Sõrgjärv.

Pikis kitsais sulglohkudes asuvad Kitseküla ja Kriimani järv. Sügavus täpsalt teadmata, kuid järskude lohuveerude tõttu võib oletada, et see on võrdlemisi suur. Kitseküla järve pikkus on 500 m, laius 40 m; Kriimani järv on pisut suurem.

Eraldi madalas liudlohus Ahja jõe lähedal seisab Kiidjärv, pikkus 700 m, laius 350, pindala 0.180 km². Keskmine sügavus 6 m, kõige suurem sügavus 10 m järve kagupoolses otsas, Kiidjärve mõisa pargi all. See sisse- ja väljavooluta järv kasvab vähehaaval kinni.

Vähemad järved, enamasti madalais liudlohkudes, kindlate kallastega, keset heinamaid või põldusid, on: Akste järv (8 ha) samanimelise küla lähedal, Kaikjärv (3 ha) — Sarakuste külas, Agali ehk Mäksa järv (13 ha) — Mäksa mõisa ligi.

Kõik järved ja jõed külmuvad talvel kinni ja seisavad jääkatte all keskmiselt detsembrist aprillini. Järved seisavad jää all kauemini kui jõed, ja on ette tulnud talvi, kus kõik kalad on välja surnud. Külmumine sünnib enamasti korraga üleni.

Jõgedest tarvitatakse laevasõiduks Emajõge ja Ahja jõge kuni Läänisteni, kus edasipääsmist takistab madal koht. Suurvee ajal ulatuvad laevad kuni Kadaja sillani. Enne ilmasõda kavatseti kord seda madalikku kõrvaldada ja ühtlasi jõge Valgesoo küla kohal olevaist kärestikest puhastada, asutada selleks osaühing, kuid asi jäi sõja tõttu soiku. Mõtet pole siiski jäetud ja oodatakse paremaid aegu.

Põhjavesi asub vahelduvas sügavuses, lääne ja edela pool 12—20 m, kirde pool aga ainult 2—5 m. Vesi on igal pool ilma iseäraliste omadusteta, Peravalla külades soolaka maiguga. Mõned nimetamisväärilised allikad on oruveerudes, kus nad harilikult on nähtavale uuristanud aluspõhja kihid. Seepärast kannavad nad sagedasti Paelätete nime. Üks sellenimeline on Mõra oja oru pahema veeru sees, Mõrakülas, Lille sauna kohal. Vesi jookseb siin väikesest koopast, mis asub 2 m kõrguse puna-liivakivi seina sees. Rahvas käinud siit vett viimas mitmesuguste haiguste vastu ja toonud isegi ohvriks hõbe- ja vaskraha. Teine samanimeline ja samasuguse välimusega läte on Mäletjärve-Poka oru veeru sees, Lavatse järve idapoolsel kaldal. Sellest pisut põhja pool, sama järve kaldal, on üleskeev allikas, mille põhjas on peenike liiv alalises liikumises ja mida nimetatakse Põrguvalu lätteks. Ka sellel olevat rahva arvates tervistavad omadused. Ahja jõe oru parema veeru sees, Kärsa küla kohal, on nn. Mõrsja läte, mis seisab ühenduses rahvajutuga, et selle lätte juures olla surmatud tüdruk, kes lubanud minna ühele mehele ja läinud teisele.